

Pozsgai Zsolt

KÁRPÁTI PIROSKA

- ifjúsági dráma két részben

Szigliget, 2021

Szereplők:

Kárpáti Piroska, 21 éves aradi tanárnő, születése óta csípőficamos

Ábel, 16 éves diák

Tudor, 16 éves diák, román, Ábel barátja, Marsovici fia

Ramóna, Tudor kamasz-szerelme, 15 éves

Zsigmond Árpád, újságíró, a „Függetlenség” című lap főszerkesztője

Marsovici – román sajtócenzor

Fejős Pál, iskolaigazgató, pap

Kárpáti, Piroska apja, asztalos

Kárpátiné, Piroska anyja, házi mosodája van

Csongor, Ábel osztálytársa

Máté, Ábel osztálytársa

Attila, Ábel osztálytársa

Egyéb fiatalok az osztályból.

Történik

Aradon, 1920 júniusában

Első jelenet

*/ Osztályterem az aradi Római Katolikus Főgimnáziumban
A diákok várják az órát, izgatottan sugdolóznak, belép Piroska, de mintha senki
nem jött volna be, felbiceg a tanári katedrára./*

PIROSKA

Kérem, menjenek a helyükre.

/ Senki nem reagál/

PIROSKA

Kérem, menjenek a helyükre.

*/ Piroska elkeseredetten felmegy a tanári emelvényre, elkeseredetten lehajtja a fejét.
Tudor észreveszi, int a többieknek, morogva helyet foglalnak a padban.
Jelentkezik Ábel/*

PIROSKA

Mondandója van?

ÁBEL

Mit akar ma tanítani?! Mit akar ma tanítani, tanárnő?

PIROSKA

Természettant természetesen, ezért fizetnek.

ÁBEL

Ön ezt csak a fizetség miatt tanítja?

TUDOR

Hagyd már, Ábel, ne bomolj...

ÁBEL

Nem szólj rám! Csak a fizetségért?

PIROSKA

Ebben az osztályban csak azért. Más osztályokban örömmel.

ÁBEL

Miért?! Mi milyen osztály vagyunk?

PIROSKA

Nem vitatkozom. Különben is örüljenek. Tegnap Önök valahogy beakasztották a lengőajtót, és nekimentem. Ahogy azt maguk szerették volna.

ÁBEL

Bizonyíték? Van bizonyíték?

PIROSKA

És elérték a céljukat. Sikerült bevernem a fejemet és a lábamat.

TUDOR

Ezt nem akartuk, tanárnő...mi csak egy ártatlan viccel...

ÁBEL

De igen. Ezt akartuk. Én hallottam a csattanást. Jól szórakoztam. De ma másról van szó!

PIROSKA

Ma a természettanról lesz szó.

ÁBEL

Ma másról lesz szó!

PIROSKA

Üljön le, Ábel.

ÁBEL

Ma van az utolsó tanítási nap! Más, normális tanárokkal ilyenkor viccelődünk, mindenki elmondja, hogy képzele a nyarat...

PIROSKA

Ma utolsó feleltetések lesznek.

ÁBEL

Ma nem lesznek feleltetések.

PIROSKA

Üljön le.

TUDOR

Hagyd már Ábel, meghülyültél?

ÁBEL

Ma nem ülök le. Ma megkérdézem tanárnő: amikor mindenki tudja, mi történik a városban, hol dübörögnek a munkagépek, hol jelölik ki a határt, amikor oda kellene mennünk, és a testünkkel védeni Magyarországot, Ön feleltetni akar.

PIROSKA

Ez világpolitika. Semmi közünk hozzá. Maguknak aztán végképp semmi.

ÁBEL

Semmi?!!! Eddig Magyarországon éltünk, holnaptól Romániában, ez ellen nem tehetünk semmit?

PIROSKA

Ezt mással beszélje meg.

ÁBEL

Mással? Nem maga a tanárunk?! Kivel beszéljem meg?

TUDOR */feláll/*

Elnézést, tanárnő, Ábelt kiborította, hogy Tadolescu Aradra érkezett.

ÁBEL

Micsoda?

TUDOR

Te nem tudtad?

ÁBEL

Honnan tudtam volna?

TUDOR

Tőlem. Lehet hogy nem mondtam el? Mindegy, apámtól tudom.

ÁBEL

Tadolescu?

/a diákok izgatottan kezdenek egymással beszélgetni/

TUDOR

Azt hittem, mondtam. Kihallgattam apámat reggel, amikor telefonon beszélt valakivel.

ÁBEL

Az a magyarellenes, mocskos magyarverő szemét a bandájával itt van? Akkor van dolgunk, fiúk!!!

PIROSKA

Hagyják abba. Szamosi Csongor, ön az első felelő a kettesért. A Duna delta vízrajza. Tessék.

ÁBEL

Nem látja, mi történik itt? Csongort akarja cseszegetni, amikor mindennek vége?

PIROSKA */hirtelen felcsattan, szinte sírva/*

Ez az utolsó előtti nap szünet előtt, kibírják!!!! Ábel, azonnal üljön le, és hallgasson!!!!!!!!!!!!

ÁBEL

Meg kell keresnünk őket, Tadolescut és bandáját! és szétverni a pofájukat! Nem ezt a sánta tyúkot hallgatni!

CSONGOR

Fegyverük van, Ábel, olyan az a banda, mint egy hadsereg...

ÁBEL

Te is olyan beszari vagy, mint a tanárnő?! És ha fegyverük van? Magyarország úgyis elveszett, nem mindegy, legfeljebb beledöglünk mi is! Felelni akarsz a kettesért egy nyomorék kis nőnek, amikor a legnagyobb tragédia...

TUDOR

Ez erős volt, Ábel.

Csönd. Ábel fúj egyet.

ÁBEL

Miért? Nyomorék, nem?

/csönd. Piroska feláll, remeg a hangja./

PIROSKA

A természettudomány a legszebb tantárgyak egyike. Én...nagy örömmel tanultam a nagyenyedi képzőben. A természet...sokszor képes rendbe hozni azt, amit mi emberek elrontottunk. Minden fűszál, bogár, eső vagy szél ezen dolgozik. És minden összefügg a természetben mindennel. Ennél csodálatosabbat nem ismerek. Ábelt és Tudort kérem, jöjjenek velem a tanulószobába. A többiek addig készüljenek a feleltetésre az év végi jobb jegyekért.

/Kimegy, Ábel és Tudor összenéznek, mennek ők is utána/

Második jelenet

/Fejős igazgató szobája. Fejős dolgozik, belép Marsovici./

FEJŐS

Bocsánat, épp írom alá az év végi...

MARSOVICI

Nem volt kint senki, akitől megkérdezhettem volna, zavarhatom-e.

FEJŐS

Ön rendívvül izgatott, Marsovici.

MARSOVICI

Igen. Nem tagadom. Különösen, mióta két hónapja kineveztek sajtócenzornak Aradon.

FEJŐS

Ne aggódjon. Itt ennek mindenki örült. Sokkal jobb, mintha egy idegent jelöltek volna ki Bukarestből. Mégiscsak más, ha egy közülünk való...

MARSOVICI

Mától nincs ilyen kategória, igazgató úr. Magyar van és román. Illetve román. Magyar nincs.

FEJŐS

Ön a legnagyobb türelemmel hagyta, hogy az aradi újságok a szokott rendben és a megszokott szerkesztésben megjelenjenek.

MARSOVICI

Én addig csak a román napilapok tudósítója voltam Aradon.

FEJŐS

Maga barátunk volt addig is a bajban.

MARSOVICI

Ezt nézze meg. A „Függetlenség” ma megjelent számának kefelevonatából való.

FEJŐS

„Függetlenség”...igen, valamit hallottam róla, egy új lap, eddig azt hiszem egy száma jelent meg. Az a fiatal szerkesztő....

MARSOVICI

Igen, és azt még ki tudtam magyarázni a megbízóim előtt. És elértem, hogy ne indítsanak eljárást a főszerkesztő ellen.

FEJŐS

Zsigmond Péter meglehetősen forró fejű fiatalember. De ebben a helyzetben érthető.

MARSOVICI

Ezzel már nem tudok mit tenni...ezt jelentenem kell Bukarestnek. Nézze meg.

/Fejős átveszi a papírlapot, belenéz, döbbenten adja vissza/

FEJŐS

Kicsoda?! Nem. Ez képtelenség!

MARSOVICI

Tudja, hogy Tadolescu a városba érkezett?

FEJŐS

Nem. Nem tudtam róla.

MARSOVICI

Most már nem egyszerű román nacionalistaként. Bukarest őt nevezte ki az aradi hátérrevízió technikai vezetőjének. Ő felügyeli a határ kijelölését. Ő a felelős, hogy megakadályozza az ezzel kapcsolatban esetlegesen készülődő ellenállást.

FEJŐS

Lehetetlen...Tadolescu többször ült az aradi börtönben nemi erőszakért, bántalmazásért, amelyeket a magyarok rovására elkövetett. Ezt talán nem tudják Bukarestben, ön elmondhatja nekik...

MARSOVICI

Igazgató úr, ne legyen naív. Semmit sem tehetek. Maga is tudja.

FEJŐS

De ez a vers...ez....érthetetlen. Valami tévedés lehet.

MARSOVICI

Az újság megjelent. Nem figyeltem oda kellőképp. Éjjel át kellett volna nézmem a nyomdában, és engedélyezni. De titokban nyomták, nem tudtam róla. Ha ez Tadolescu kezébe kerül...

FEJŐS

Értem. Természetesen megteszek mindent, ami tőlem telik.

MARSOVICI

Magára bízom.

FEJŐS

És önnel...ezek után...

MARSOVICI

Nyilván leváltak...talán megúszhatom egy leváltással. Nem tudom. Semmit sem tudunk ezekben a napokban bizonyosan. Bármi megtörténhet.

Harmadik jelenet

/Tanulószoza. Piroska, Ábel és Tudor/

PIROSKA

Lehetőséget adok egy dolgozatra. Holnapig megírják. Öt oldal. Itt vannak a témák.

TUDOR

Nagyon köszönöm, tanárnő. Nem szeretnék évet ismételni....

ÁBEL

Évet ismételni? Hol? A régi gimnáziumot két éve bezárták a románok, ide jöttünk, a katolikus főgimnáziumba, szerinted itt mi lesz, ha lezárják a határt?

PIROSKA

Maguk mindketten elégtelenre állnak. De ezzel még elkerülhetik a bukást.

ÁBEL

És? Kit érdekel az? Maga tanárnő teljesen érzéketlen arra, hogy a románokhoz kerülünk? Magát ez nem érdekli? Maga is erdélyi, sőt székely, ha jól tudom.

PIROSKA

Jelen esetben én a maga egyik tanára vagyok. És bár egész évben le kellett nyelnem a gúnyolódásait, a beszélőseit, adok még egy lehetőséget.

TUDOR

Megírjuk otthon, hallod, holnap behozzuk, és minden rendben!

ÁBEL

Semmi sem lesz rendben. Nézze, tanárnő, ez itt a legjobb barátom. Hiszen jól tudja. Tudor Popescu. Román. És magyar iskolába jött, úgy beszél magyarul, mint itt senki.

TUDOR

Engem ez...

ÁBEL

Nem érdekel, tudom. Eddig nem érdekelt. De ezután áthelyeznek a román tagozatba, és ha továbbra is összejársz velünk, megbüntetnek, és az a legkevesebb. Ha Tadolescu lesz itt a városi vezető, még meg is vernek nyilvánosan a főtéren.

TUDOR

Én nem változom meg, Ábel. magyarok a barátaim, a szüleim beszélnek magyarul is, románul is, az ő barátaik között is nagyon sok a magyar.

ÁBEL

Érti, tanárnő? Nem csak a határok. nem csak az, hogy ezentúl Romániához tartozunk. Hanem ez. Hogy a barátainkat is elveszítjük. Félnem kell majd, ha Tudorral találkozom. Nem látja, mi történik itt, valóban???? Hogy lehet ennyire érzéketlen!!!!

/csönd. Piroska nem felel./

ÁBEL

Persze, magának mindegy. Szétszórják majd a magyarokat az országban, maga akkor is tanít. Legfeljebb románul. A természet románul szép, igaz, Én megvetem Önt tanárnő!

TUDOR

Ábel, ezt nem lehet! Azonnal kérj bocsánatot a tanárnőtől!

PIROSKA

Hagyja, Tudor. Mindenki a saját lelkiismeretének az őre. Én is őrzöm a magamét.

TUDOR

Azonnal kérj bocsánatot. És azért is, amit előtte mondtál!

PIROSKA

Hogy nyomorék vagyok? Igen. Csípőficammal születtem. Nyomorék vagyok. Ábel nem túloz, csak az igazságot mondja ki. Igaz, amikor látom az üvegajtó tükrében, hogy a hátam mögött úgy jár mint én, hogy ezen jót nevetessenek az osztálytársai...az nem esik jól. De aki ilyenre képes, az velejéig romlott ember, és reménytelen. Reménytelen helyzetekkel pedig

értelmes ember nem foglalkozik. Én haragszom, csak szánom a barátját, Tudor.

ÁBEL

Ez szép. Már megkezdődött. Már te is ellenem beszélsz?

TUDOR

Kérj tőle bocsánatot.

PIROSKA

Felesleges. Tessék, a témák. Húzzanak egy papírlapot.

/Tudor választ egyet. Ábel nézi Piroskát, aztán ő is húz egyet./

PIROSKA

Holnap tízig várom a dolgozatokat. Különben mindkettőjüket megbuktatom.

/Ábel és Tudor kimennek, Piroska nem bírja tovább, elkapja egy sírógörcs, egy székre rogy. Nyílik az ajtó, érkezik Fejős./

FEJŐS

Mi történt, Piroska?

PIROSKA

Nem vagyok erre a pályára való! Nem vagyok jó tanár!

FEJŐS

Ábelt már többször megbüntettem. és mélyen felháborít, ahogy magával viselkedik. Ha akarja, elbocsátom a gimnáziumból.

PIROSKA

Nem biztos, hogy jó ötlet volt nőt hozni ide tanárnak, és még csak két éve fejeztem be a tanárképzőt.

FEJŐS

Talán igaza van. A gimnázium lány részlegében nem kellene ennyi megaláztatást eltűrnie. Az én hibám. Azt hittem... tisztelni fognak egy nőt.

PIROSKA

Túl fiatal vagyok, túl tapasztalatlan. Mit tiszteljenek rajtam?

FEJŐS

Ha eddig nem is... máától biztosan tisztelni fogják. Nézze, Piroska, én is némiképp félreismertem magát. De amit ma tett...az mindenképp tiszteletre méltó. Mondhatnám hősies. És bár ezekben az időkben nagyon veszélyes, az igazság vállalása kedves az Isten előtt. Ebben bízhatunk. Bár megkértek, tegyek valamit, beszéljek magával...de mi értelme? Az újság megjelent. És magának igaza van. Így kell. Csak így lehet.

/Piroska meglepve néz fel az igazgatóra/

FEJŐS

És ezek után bármi történik magával...én segítek, amiben tudok. Az egész gimnázium ön mögött áll. Egyelőre. Persze nem tudni, holnap már ki hogy fog gondolkodni. És ki lesz itt helyettem. De ez a nap a miénk, és ezt az utolsó tanítási napot jó volt így átélni. Köszönöm, Piroska.

/kisiet, Piroska csodálkozva néz utána/

Negyedik jelenet

Arad park. Egy padon ül Tudor, körülötte Ábel mászkál.

ÁBEL

Jó, rendben.

TUDOR

És külön azért, hogy nyomoréknak nevezted.

ÁBEL

Mert az. Lelki nyomorék. Hogy lehet órát tartani ilyen helyzetben? Maróthy tanár úr mit csinált tegnap, mit? Bejött, és azt kérte, énekeljük el a himnuszt. És egész órán a lehetséges következményekről beszélt.

TUDOR

Mert történelemtanár.

ÁBEL

És figyeltelek...te is énekelted, pedig te román vagy.

TUDOR

Már megint kezdted?

ÁBEL

Rendes dolog volt. De azt ugye tudod, én nem fogom énekelni a román himnuszt? Ha lesz egyáltalán gimnázium. Vagy magyar tagozat.

TUDOR

Ha angol tagozat lenne, és Anglia bajba kerülne, az angol himnuszt is szívesen eléneklem.

/most siet oda hozzájuk Ramóna/

RAMÓNA

Sziasztok...

ÁBEL

Megint késtél.

RAMÓNA

Hülye ez? Mi a baja?

TUDOR

Ki van bukva.

RAMÓNA

Késtem, mert Lantos tanárnő egészen belemelegedett a szövegébe. Hogy mi vár most ránk, mi vár Magyarországra.

ÁBEL

Látod, még ezeknél a lüke lányoknál is...

RAMÓNA

Te ne lükézz le engem, mert belemártom a fogadat a padba. Mit képzelsz ez?

TUDOR

Hagyd. Gyötri a lelkiismerete. Lenyomorékozta Kárpátit.

RAMÓNA

Mi van? Mit csináltál? És te ezzel barátkozol?

ÁBEL

Ezért még lehet...hogy bocsánatot kérek, de ő tehet róla, csípőficamos. Ha nem az, nem is nyomorékozom le.

RAMÓNA

Egy fiatal nőt? Most jött ki a képzőből, és te ilyet mondasz neki? Azt hiszem, le foglak köpni, Ábel.

ÁBEL

Azt próbáld meg!

/Ramóna felé köp/

TUDOR

Hé!!! Hé!! Semmi köpködés. Bocsánatot fog kérni, és kész. Úgyis nyári szünet lesz.

ÁBEL

Szünet? Mindent elfoglalnak a románok, miféle nyári szünetről beszélsz?

RAMÓNA

Azt mondják, Tadolescu itt valami parancsnokféle lesz.

TUDOR

Az nem lehet. Többször ült börtönben. Ki is tiltották Aradról, amikor megverte megerőszakolta azt a magyar lányt...

RAMÓNA

Aki mellesleg az osztálytásam. De már jól van. Kutya egy fél éve volt, egyfolytában bőgött, én jártam fel hozzájuk. Képzeljétek, fél éve vuduzzuk vele Tadolescut...

ÁBEL

Mit csináltok?

RAMÓNA

Juci hozott egy babát, az apja volt valami követségi sofőr Afrikában, hozott egy vudu babát. Megtettük Tadolescunak. És mindenféle igazi vudu szertartást elvégeztünk rajta. Egyszer nagyon koncentráltunk, és szép lassan engedték bele a forró tűt. Abban a percben volt az a balesete, kijött a börtönből, és egy magvadult ló a lovaskocsival nekirohant. Majdnem beledöglött.

ÁBEL

Jobb lett volna.

TUDOR

Azt ti csináltátok?

RAMÓNA

Igen. Előző este már előkészítettük. Összejöttünk a lányokkal a folyóparton, késő éjjel, annyira féltünk, majdnem bepisiltem, de gyújtottunk tüzet, mellé azt a babát, kést a tűzbe, és a forró késsel megszúrtuk a babát. Reggel meg nekiment a megvadult ló. Azóta a lány is megnyugodott. Pedig azt hittük, már soha életében nem fogja abbahagyni a bőgést. Amikor az történt vele...csak ült a padban hónapokig, és nem szólt, csak nézett és bőgött. Ez a vudu megtette a magáét, és már tudjuk, legközelebb is hogy bánjunk vele!

ÁBEL

Babát szurkálnak éjjel! Mondtam, hogy ne ilyen fiatal csitribe zúgj bele, ez még tizenöt éves sincs.

RAMÓNA

Júliusban leszek! És te ne pofázz bele, hogy kibe szerelmes Tudor, világos? mert szerelmes vagy, nem?

TUDOR */elmosolyodik/*

Hiányzol. Egész nap. Alig várom, hogy kigyertek a lánygimnáziumból. És ha kijössz, és hallgatom a lepcsés dumádat, akkor örülök. Szerintem ez szerelem.

ÁBEL

Ez valóban nem lehet más. Ha te ennek örülsz...és azon gondolkodtál már, mi lesz, ha mindent a románok intéznek majd itt? Ha bosszút akarnak állni? Mi lesz a ti szerelmetekből?

RAMÓNA

Annak ahhoz semmi köze.

TUDOR

Magyarország elvesztette a háborút. És békekötés van. és nagyon sok román katonát megöltek a magyarok. A mi messzi családukban is négyet temettünk. Pedig itt Aradon kevés a román. Mit vársz?

ÁBEL

Ez az ősi.....

/Elhallgat/

TUDOR

Jó srácok voltak. Fiatalok. Fiatal katonák. De ennek semmi köze a barátságunkhoz. És nincs ilyen, hogy román vagy magyar, Ábel. Illetve van, de nem úgy.

RAMÓNA

Ez most nagy baromság volt, amit mondtál. Igaz, lehet, hogy most lecseréllek egy magyarra.

TUDOR

Nem cserélsz le senkire.

RAMÓNA

Választhatsz román lányt. Csak azoknak szőrös a talpuk.

/Váratlan zaj, érkezik Csongor és Máté, hozzák Attilát, akinek meg van tépve a ruhája, csupa vér az arca./

ATTILA

Ne vigyetek haza...nem akarom...

ÁBEL

Mi történt?

ATTILA

A költőnek szenvednie kell, majd megírom versben...

CSONGOR

A piacnál belénk kötött három román...

MÁTÉ

Valami furcsa, fekete egyenruhában voltak, mint a kéményseprők.

ATTILA

Élményanyag...költőnek fontos...és nem tört el semmim...semmi baj.

RAMÓNA

Te szegény...mutasd...mi tanulunk elsősegélyt is...jól van, csak a szemed felett repedt fel a bőr...a zsebkendőmmel...

ÁBEL

Tadolescu?

MÁTÉ

Ő is ott volt...de csak az elején. Rajta is a fekete egyenruha, meg valami csillag. A többen nem. Igazoltattak minket.

ATTILA

Én nem hordok iratokat! A költőnek nem kell irat! A költő nem közönséges állampolgár.

CSONGOR

Ezt mondta ez a kis hülye. Hogy neki nem kell irat, mert ő költő.

MÁTÉ

Meg hogy olvassák el a verseit az iskolaújságban, ha nem hiszik. Ilyen baromsággal etette őket.

ATTILA

Nem baromság! És igaz?

CSONGOR

Erre Tadolescu teljesen megbolondult. Üvöltött „volt elég mára már a verseitekből, mocskos magyarok” és ütötte-verte Attilát.

ATTILA

Én is bemostam neki egyet.

MÁTÉ

Aztán a másik kettő szólt neki , hagyja abba, mert a piacon már nagyon sokan elindultak felénk. Úgyhogy belerúgott még egyet Attilába, elmentek.

ÁBEL

Kezdődik! Ezt nem ússza meg! Ezért lógni fog!

RAMÓNA

Micsoda vers? Miről van szó?

CSONGOR

Fogalmam sincs.

MÁTÉ

De ezt üvöltözte, amit mondtunk.

ÁBEL

Meg kell szerveznünk a helyi ellenállást. Ha már a felnőttek beletörődnek, nekünk nem kell. Senki sincs, aki felemelje a szavát ezek ellen?! Senki?! Majd mi megmutatjuk. Szóljatok a többieknek, ma este a szokott titkos helyünkön találkozunk. Értesítsétek a srácokat!

RAMÓNA

Lányok is jöhetnek?

ÁBEL

Jöhetnek. Mi van vele?

RAMÓNA

Megverték, de nincs nagyobb baja.

ATTILA

Most már igazi költő vagyok...már meg is vertek...mert magyarnak születtem...és egy versért, valami versért. Pedig nem is én írtam! Éljen a költészet!

Ötödik jelenet

/ Szerkesztőségi szoba. Zsigmond és Marsovici./

ZSIGMOND

Nem tartozom számadással senkinek. Cenzornak főleg nem.

MARSOVICI

Legalább szólhatott volna, hogy leközi! Megbeszéltük volna előre, mit lépünk...

ZSIGMOND

Megbeszélni! Előre! Mit lépünk! Ez az én lapom. A „Függetlenség”: és azért ez a neve, többek között, mert nem hagyok senkit beleszólni a szerkesztésbe!

MARSOVICI

És pont most! Pont ma! Amikor Tadolescu ide érkezik az embereivel!

ZSIGMOND

Tegnap még nem tudtam, hogy megjelenik. És hogy a románok egy köztörvényest bíznak meg...

MARSOVICI

Tudja , mit tesz majd ezért?

ZSIGMOND

A vers jó. És arról a gyalázatról szól, amely most ért bennünket, magyarokat. Maga ezt nem érti, maga román besúgó, kinevezett sajtócenzor! Egyáltalán miért állok én szóba magával?

MARSOVICI

Eddig is meg tudtuk beszélni, mi kerüljön az újságba. Még a címét sem tiltottam meg...Megtehettem volna!

ZSIGMOND

Megtiltani egy újság címét?

MARSOVICI

Egy telefonomba kerül, és nincs „Függetlenség”.

ZSIGMOND

Akkor miért nem tette meg?

MARSOVICI

Mert hülye vagyok. Meg kellett volna tennem. És akkor ezt a szerencsétlen nőt is meg tudtuk volna menteni!

ZSIGMOND

Sajnálom, a szerzőt nem ismerem. Postán jött az anyag. Az utolsó postával, amit még nem néztek át. Sem maga, sem senki.

MARSOVICI

Maga nem is ismeri...személyesen azt, aki írta?

ZSIGMOND

Nem. Nem voltál cím, semmi elérhetőség. Jó volt a vers, leköszöltem.

MARSOVICI

Egy huszonegy éves nőt kitenni ilyen veszélynek....

ZSIGMOND

Maga honnan tudja, hány éves? Én nem mondtam semmit.

MARSOVICI

Mert ismerem.

ZSIGMOND

Maga ismeri? Honnan?!

MARSOVICI

Ez a dolgom. Hogy ismerjem az embereket. A szatócsboltban, vagy a főgimnáziumban.

ZSIGMOND

Szatócsbolt, főgimnázium? Miről beszél?!

MARSOVICI

Már egy párszor eljátszotta a tájékozatlant. Rendben. Elfogadom most is, hogy hülyének néz. Ha valóban postán kapta, és nem tudja, ki a költő, ez maradjon is így.

ZSIGMOND

És különben is, mit érdekelné ez Tadolescut? Nem is ért magyarul. Az újság ötven példányban jelenik meg, és már az előfizetőknél van. Mind igaz magyar ember.

MARSOVICI

Mind? Biztos, hogy mind?

ZSIGMOND

Takarodjon innen! A nemzetem a legnagyobb tragédiáját éli át, és én egy román besúgóval beszélgetek! Nem tudom mi lesz most, nem tudom, mi lesz az életemmel, de egyet tudok: soha többé nem akarok találkozni magával!!!!

MARSOVICI

Vagyis megbánta már. Hogy ekkora veszélybe keverte ezt a fiatal nőt?

ZSIGMOND

Nem bántam meg semmit! és takarodjon ki innét! Már megkaptam az írást Bukarestből. Mától nincs újságom, nincs semmim! Nincs mit cenzuráznia!!!!

Hatodik jelenet

/Kárpátiéknál, Piroska érkezik haza a gimnáziumból, nagy a felfordulás. Kárpáti és Kárpátiné csomagolnak./

PIROSKA

Api...mit művelnek maguk?

KÁRPÁTI

Ezt te kérdezed?

KÁRPÁTINÉ

Csomagolunk, lányom, látod. Te is szedd össze, amit hozni akarsz.

PIROSKA

De hova?

KÁRPÁTI

Azt hittem, ezt nem kell magyarázni. Azt hittem, magadtól is tudod, hogy ezek után nincs helyünk a városban.

PIROSKA

Mi után?

KÁRPÁTINÉ

Nagy szerencsénk van, lányom. Sanyi bátyád vár minket Amerikában, Bostonban. Azt üzente, egyelőre nála lakhatunk, amíg apád nem talál munkát, meg persze én is. És azt is mondta, ezzel nem lesz gond, a kétkezi munkásembert mindenki megbecsüli. Az asztalos nagyon kell arrafelé, és én is megtalálom a számításomat.

/Megáll, a lánya elé áll/

KÁRPÁTINÉ

Én megbocsátok, gyermekem. Te azt tetted, amit jónak láttál.

KÁRPÁTI

Igyekezz, ne a lánnyal pofázkodjál. Holnap estig készen kell lenni, és csak sötétedés után pakolhatunk, hogy a szomszédok ne vegyék észre.

KÁRPÁTINÉ

Holnap késő este jönnek értünk, még át lehet menni a határon, azt mondják, utána már egy darabig nem.

PIROSKA

Amerikába? Eddig szó sem volt Amerikáról.

KÁRPÁTI

Eddig nem! Mi voltam? Tisztességes asztalos voltam. Törődtem én a politikával?! Nem. Azt hittem eddig, itt temetnek el, és nem gondoltam volna soha, hogy épp a lányom miatt...

/Elkeseredetten leül./

PIROSKA

Miattam? Miattam miért ne maradhatna?

KÁRPÁTINÉ

Azok után, amit tettél? Hogy maradhatnánk? Te is tudod, lehetetlen. Apád ezért van elkeseredve. De én nem bánom, ami itt jön, úgylis kutya világ lesz a magyaroknak, jobb is, hogy így alakult.

KÁRPÁTI

Itt van mindenkim. Az erdélyi temetőkben. Soha nem gondoltam volna, hogy egyszer erre kényszerülök.

PIROSKA

MIRŐL BESZÉLTEK?!!!

KÁRPÁTI

Jól van. Igaz. Dolgoztál a gimnáziumban. Nem tudhattad. Pali, a képkeretező szólt nekem, és hozta el az újságot.

PIROSKA

Miféle újságot?

KÁRPÁTI

A krisztusát, hát ezt itt!

/Felugrik, ledobja a lánya elé a „Függetlenség” újságot. Piroska belenéz./

KÁRPÁTINÉ

Te azt cselekedted, amit jónak gondoltál. És igazad is van.

KÁRPÁTI

Aztán bejött a műhelybe egy ember, Marsovici, román ember. Jó ember. Ő mondta, hogy azonnal csomagoljunk, és hagyjuk el a várost. Még igazolást is adott. Hogy egészen biztosan átjuthassunk a határon.

KÁRPÁTINÉ

Nekünk szólhattál volna, hogy megjelenik.

PIROSKA

Nem értem ezt az egészet...

KÁRPÁTI

Mit nem értesz ezen? Azt hiszed, ezek szórakoznak? Megmondta az a román ember, hogy Tadolescu visszajött. Ő itt valami főember lett. És ha ez a kezébe kerül, nekem nem lesz munkám több, de anyádnak sem. Lgfeljebb koporsókat gyárthatok. És neked sem, neked még külön bajod is lehet. És anyáddal belegondoltunk, igaza van.

PIROSKA

De én nem akarok innen elmenni...

KÁRPÁTI

Épp elég baj, hogy a nyakunkon vagy állandóan. Az elemiben meg a gimnáziumban sem voltak barátaid, folyton rajtunk lógtál!

PIROSKA

Mert állandóan csúfoltak, amiért így járok...

KÁRPÁTI

És kell azzal törődni? Azt hittem, majd az enyedi tanítóképzőben lesz társaságod, de ott csak folyton sírtál, könyörögtél: „api, hozzál haza”, nem bírom. Én meg mentem érted, amilyen vagyok. Most is folyton csak a panaszt hallom, ilyenek a gyerekek, olyanok a gyerekek. A gyerekek attól olyanok, hogy nem vagy jó tanárnő! Nem tudsz magadnak szerezni egy jóra való embert sem, aki közeledni próbált hozzád, az később mind elmenekült! Itt is kaptál szolgálati lakást a gimnáziumban, milyen szépen kiokoskodtam neked, hogy nézzen ki belülről, de nem, te itt akartál nyomorogni velünk. Két éjszakát bírtál ki ott!

PIROSKA

Mert egyedül voltam! Nem bírtam egyedül lenni!

KÁRPÁTI

Egyetlen nyugodt napunk nem volt. Én nem így éltem anyáddal, és nem ilyen életet képzeltem el. Lehet, hogy most anyádnak van igaza, és Amerikában más lesz. Én sem gondolkodom máshogy, mint te abban a versben, anyád sem. Mind fájlaljuk ezt a magyar tragédiát, és egyikőnk sem tudja, mi lesz vele. De ha legalább neked lenne valami életed, valami önállóságod, akkor csak könnyebb lett volna...erre te hozol bennünket ekkora bajba, te?!!!!

KÁRPÁTINÉ

András, ne beszélj így, nincs igazad...

KÁRPÁTI

Szóról szóra ugyanezt mondtad délután, mikor az a román ember elment. Azt amit most én mondtam Piroskának! Nekem mondd, neki nem? Megyek, rendet rakok a műhelyben, ha egy román asztalos elfoglalja, legalább rend legyen.

/Kirohan/

PIROSKA */nézi az újságot/*

Kárpáti Piroska....

KÁRPÁTINÉ

Megbékél majd, meglátod. Sanyi bátyád nem most üzent, hanem már egy hónappal ezelőtt. Azóta ezen rágódunk. Ez az újság csak segített nekünk dönteni. Éjjel is csak nyögött, nem aludt. Vége Magyarországnak, mit keressünk itt, mondta mindig hajnalban. Nem lehet ez úgysem így sokáig, és ha változik a politika, visszajövünk. Ezt mondta. Ne haragudj apádra, itt van mindenki föld alatt, vagy föld felett. Nem könnyű neki. Nekem is mindenkim a székelységben maradt, úgysem látom őket többé.

PIROSKA

Igaza van. Csak a nyakatokon lógtam eddig.

KÁRPÁTINÉ

Én nekem az öröm volt, nem gond. Én tudom, láttam, hogy kisgyerekként hogy bújtál el mindenki elől. Egyetlen játszótársad nem akadt, és nem azért, mert ők nem akarták, hanem mert te szégyellted a hibádat. Akkor kellett volna valami okosat csinálnom, nekem, az anyádnak, de örültem, ha el tudtam vágódni este az ágyban. Keserves, kutya élet volt ez nekünk is Piroska. És apád is állandóan hiányolt, amikor Enyeden voltál. Morgott persze, hogy haza kell téged hozni olyan sokszor, de aztán megint csak keresett, ha nem voltál itt. Ilyen ez.

PIROSKA

És ha azt mondom...ehhez nekem semmi közöm. Ehhez, ami itt van ebben az újságban?

KÁRPÁTINÉ

Jaj, Piroska, még nagyobb bajt hozol ránk, ha most el kezdesz ellenkezni. Csak arra várnak. Megmondta apád ismerőse, és ez a román ember is, hogy baj csak nagyobb lesz, ha megpróbálunk magyarázkodni. Abban bíznak, hogy Tadolescu emberei csak akkor veszik észre, amikor mi már Magyarországon vagyunk.

PIROSKA /halkan/

Azt mondjátok, egész életünkben terhetekre voltam a nyomorékságommal?

KÁRPÁTINÉ

Ne mondj ilyet, Piroska, a jó istenre kérlek...

PIROSKA

Hogy most sem lehet mit kezdeni velem? Hogy nincs úgysem, aki így elvesz?

KÁRPÁTINÉ

Apád csak ideges, mondom.

PIROSKA

Bicegő vénlány leszek, egyre elviselhetetlenebb, mert ahogy megy az idő, egyre nehezebben tűröm majd, hogy se gyerek, se család?

KÁRPÁTINÉ

Nem, az Isten mindenkinek ad társat. Neked meg olyan jó szíved van.

PIROSKA

Api nem is a magyar tragédia elől menekülne Amerikába, hanem előlem, igaz?!

KÁRPÁTINÉ

Hogy gondolhatsz ilyet róla?!

PIROSKA

De ezt mondta! Ezt mondtátok nekem mindig! Ő a szavaival, te a szemeiddel! Azt hiszed, nem éreztem?! Azt hiszed, nekem ez így jó volt?! Két éjszakát bírtam ki abban a gimnáziumi lakásban is, azt hittem, elpusztulok, éjjel fojtogatott valami, alig kaptam levegőt, hova menekülhettem volna, ha nem haza?!

KÁRPÁTINÉ

Persze, hogy haza.

PIROSKA

Jobb lett volna, dögöltem volna ott meg, fulladtam volna ott meg! Igazatok van. menjetek Amerikába, jobb lesz mindenkinek. De nélkülem! Én ott csak ugyanígy élnék!

/Felkapja a táskáját, kabátját/

KÁRPÁTINÉ

Most hova az ördögbe szaladsz?

PIROSKA

A húgodhoz. Ő is egyedül él. Egyedül élt egész életében. Talán befogad pár napra.

/sírva kirohan. Kárpátiné néz maga elé. Kárpáti jön be./

KÁRPÁTI

Elsietett....

KÁRPÁTINÉ

Marihoz ment. Ott alszik.

KÁRPÁTI

Az jó. Oda is való. Annak se volt soha élete.

/leülnek egymás mellé/

KÁRPÁTI

Akkor is azt mondtam volna, menjünk, ha nincs ez a vers.

KÁRPÁTINÉ

Tudom.

KÁRPÁTI

Én már átéltem egy román megszállást. Nem kell több.

KÁRPÁTINÉ

Fiatalok vagyunk még.

KÁRPÁTI

Azt mondd? És most nem dorongolsz le, amiért így beszéltem Piroskával?

KÁRPÁTINÉ

Nem. Mert igazad volt. Egyszer meg kellett mondani neki. És nekünk van még életünk, nekünk kettőnknek még jár valami élet. Ha nem itt, akkor Amerikában.

KÁRPÁTI

Jó, hogy te is így gondold.

KÁRPÁTINÉ

Hogy gondolnám máshogy?

/csönd/

KÁRPÁTI

Szépen megírta. Ezt szépen tette. Így gondolom.

KÁRPÁTINÉ

Én is. Elvisszük magunkkal a nagy útra, és mutogatjuk a kinti rokonoknak. Annyira...de annyira büszkék lesznek Piroskára....!

Hetedik jelenet

/Éjszaka, Arad mellett, erdőben. Ábel, Csongor, Attila, Máté, hat-hét iskolás társuk és Ramóna. Egy kis tábortűz körül ülnek./

CSONGOR

Várunk még? Meddig várunk még?

ÁBEL

Azt hittem, mindenki eljön.

RAMÓNA

Tudor is mondta, hogy találkozzunk, de nem volt ott a megbeszélt helyen.

MÁTÉ

Mert ő román.

ÁBEL

Ő nem román. Ő a barátom.

ATTILA

Szerintem nem jönnek többen.

RAMÓNA

Elhoztam a wudubabát is.

ÁBEL

Hagyjuk a marhaságokat. Komoly ügyben jöttünk össze. A felnőttek várnak, nem tiltakoznak, nem tüntetnek. Otthon vannak és keseregnek.

CSONGOR

Mint az apám. Három napja vedeli a pálinkát, és sír. Tajt részeg napok óta.

MÁTÉ

Az enyém kiment a présházba, azóta ott van, nem beszél senkivel, hallgat.

ATTILA

A költők is hallgatnak /*köp egy nagyot*/ Pedig én írtam egy verset. be is vittem az Aradi Újságba, de elzavartak. Nem lesz ez mindig így!

ÁBEL

Tehát csak magunkra számíthatunk. Jól van. Így is leszünk elegenden. Meg kell szervezni a városban a belső ellenállást.

RAMÓNA

És minek fogunk ellenállni?

ÁBEL

Ha katonaság jön ide, megrongáljuk az autóikat. Ellopjuk és elássuk a lőszereiket. Kimegyünk a határhoz, és elvágjuk a kerítést. Ha az iskolában román tanterv lesz, akkor is magyarul beszélünk egymás között, mindig. És effélék.

RAMÓNA

És ez elég?

ÁBEL

Nem tudom. Honnan tudnám! Éltem át én már ilyet? Hogy ma Magyarországon élek, holnap Romániában?

ATTILA

Át is mehetünk, ahogy apámék tervezik. Magyarországra, Budapestre.

ÁBEL

Azzal feladunk mindent. Azzal azt mondjuk, igazságos ez az egész.

RAMÓNA

Ez nem elég. Egészen másra van szükség.

CSONGOR

Mondtam, hogy lányokat ne engedjünk ide!

RAMÓNA

Nagyfiúk! Ha olyan nagyfiú vagy, mondd meg, mit kell még tenni?

CSONGOR

Nem tudom. De azért van köztünk vezér, hogy megmondja.

RAMÓNA

Csak amit a vezérek mondanak? Magadtól semmi?

ÁBEL

Hagyjátok abba. Megfogalmaztam az eskü szövegét. Mind, akik itt vagyunk, aláírjuk, és az abban foglaltak szerint élünk mi magyarok Romániában.

RAMÓNA

Eskü! Az esküt a legkönnyebb megszegni. Ezer kifogást lehet találni.

ATTILA

Mitől vagy te ilyen okos?

RAMÓNA

Hogy én szülhetek. Az Isten nekünk ajándékozta a szülést, hogy életet hozhatunk a világra. Mik vagytok ti ehhez képest? A szüléssel együtt adta nekünk az agyat, nektek már alig maradt valami. benne van a Bibliában. Nem eskü kell. Vérszerződés.

MÁTÉ

Micsoda?

RAMÓNA

Ahogy a régiek tették. ha figyeltetek volna történelemórán, és nem a fiús baromságaitokkal vagytok állandóan elfoglalva, tudnátok, semmi sem olyan erős, mint a vérszerződés.

MÁTÉ

Tudjuk, mi az a vérszerződés, fejezd be a sértegetéseket, Ramóna.

RAMÓNA

Mert a vér összeköt. Egy életre. Azt nem lehet csak úgy lecserélni. Ha vérszerződést kötünk, az addig szól, amíg az a vér bennünk van.

ATTILA

És azt hogy kell?

RAMÓNA

Költő! Pont egy költő nem tudja. Egyszerű, megsebezzük a csuklónkat, és jó szorosan összeszorítja mindenkivel a sajátját, ott ahol a vérzik. És akkor már nem válhatunk el soha.

MÁTÉ

Igazad van, Ramóna. Vérszerződés kell. De azt mire kötjük?

RAMÓNA

Arra, amit akkor gondolunk, amikor a vérszerződést megcsináljuk. Hogy magyarok maradunk, akármilyen idegen ország van felettünk. Hogy a gyerekeink is magyarok lesznek, akár akarják, akár nem. És hogy a gyerekeinket és arra szoktatjuk, hogy az ő gyerekeit, a mi unokáinkat is magyarnak tartsa. és ez így lesz jó. Hoztam magammal egy éles kést. Idefelé még jobban meg is éleztettem a bolond Baloggal.

CSONGOR

Nem fog az fájni?

ATTILA

Igazi sebet kell?

RAMÓNA

Férfiak! Ezekből lesznek a férfiak! Figyelj ide, te beszari költő.
/Felhúzza a ruhájának az ujját, megvágja a késsel a saját csuklóját./

ATTILA

Azt a'!!!!!!!

/A többiek is izgatottan Ramóna köré gyűlnek./

ÁBEL

És így, ha keveredik a vérünk... azt nem árulhatja el senki. Mert benne van.

RAMÓNA

Csak megértetted! Mutassátok a csuklótokat....

/Most érkezik meg Tudor./

TUDOR

Itt vagyok, bocsí. Siettem volna, de apám nem engedett el, sokáig fenn volt, és engem hülyített a szövegével. Nem késtem le semmit?

/A fiúk összenéznek/

CSONGOR

Azt hiszem, te most ebben nem vehetsz részt.

ATTILA

Itt most magyar vér folyik. Egyelőre csak egy csajé, de nemsokára mindannyiunkké...

MÁTÉ

Ez most magyar vérszerződés.

ÁBEL

És nem lehet benne egy kis román?

RAMÓNA

Nem. A régi magyarok is csak egymás között szerződtek. Ki tudja, mi van, ha akkor belekeveredik valami idegen vér. Hol lennénk most?!

TUDOR

Vérszerződés? Ti itt vérszerződést köttök?

ÁBEL

Hallottad Ramónát. A szerelmesed, és mégsem...de a barátom maradhat?

RAMÓNA

Persze. A barátság nem a vérben van.

MÁTÉ

Akkor hol?

RAMÓNA

Az időben van. Kívül van.

TUDOR

De attól mi még....

RAMÓNA

Persze, a szerelmesed maradok, és te az enyém. De ez most más, Tudor. Ülj le, maradj köztünk.

TUDOR

Rendben van, maradok.

RAMÓNA

Nyújtsátok ide a karotokat....

ÁBEL

Ez így kevés. Dúdoljunk valami dalt. Ne énekeljük, csak dúdoljuk.

RAMÓNA

Az jó. Biztos így tették a régi magyarok is. A „Felsütött a nap sugára minden ember ablakára”. Jó lesz? Tudja mindenki?

/mindenhonnan „igen” hallatszik./

RAMÓNA

Csongor... */megvágja/*

CSONGOR

Hé, ez fáj...

RAMÓNA

Még egyszer így nyavalyog valamelyik férfijelölt, mélyebbre vágok!

/A fiúk nyújtják a karjaikat, közben dúdolnak, Ramóna mindenki csuklóján sebet ejt. Tudor csak nézi őket./

ÁBEL

És most...dörzsöljük össze...

RAMÓNA

És kicsit tartsátok, ki-ki a másikén,. hogy jól keveredjen a vér.

/A fiúk lelkesen csinálják, nagy az öröm. Váratlanul kilép a fák közül Fejős, papi ruhában van/

FEJŐS

Mi ez? Pogány vérszerződés?

CSONGOR

Igazgató úr...!

ÁBEL

Nem hiszem, hogy az Úristen kifogást emelne.

FEJŐS

Én sem gondolom azt. Tudor, te nem...?

RAMÓNA

Ez most magyar vérszerződés.

FEJŐS

Ramóna! Maga ilyen későn? Kiszökött a leánygimnázium kollégiumából?

RAMÓNA

Ön a másik gimnázium igazgatója, nincs köze hozzá.

ÁBEL

Ramóna közénk tartozik.

FEJŐS

Mint a Boldogasszony. Itt vagytok az erdőben, tűz fölött, vérszerződést kötni. És köztetek egy kicsi Boldogasszony.

ÁBEL

Nem tudja megakadályozni, igazgató úr. Sajnálom. a magyarságunkra kötjük a szerződést.

FEJŐS

Értem.

Felhúzza az ingujját, oda nyújtja Ramónának.

FEJŐS

De Istent ne hagyjuk ki ebből. Ő áll mindenek fölött. Az ő közbenjárására, és Szűz Mária segítségére nagy szükségünk lesz ezekben a nehéz időkben.

/Ramóna megsebzí Fejős csuklóját, Fejős körbe néz, a fiúk nagy boldogan nyújtják az övéiket./

FEJŐS

Máskor nagyobb titkot tartsatok, amikor egy ilyet terveztek. Ha én megtudtam, más is megtudhatta.

ÁBEL

Tadolescu?

FEJŐS

Talán itt van ő is a fák között. Csak nem mer előlépni. Még nem mer. Halkan énekeljünk. Itt a tűz körül. Halkan, az Úr énekét. Két versszakot. Aztán mindenki irány haza. Nem azért, mert gyerekek vagytok, nem vagytok már gyerekek, mostantól fogva biztosan nem. hanem hogy ne rontsa el ezt egy Tadolescu-féle oszlatás.

CSONGOR

És mit énekeljünk?

FEJŐS

„Felvirradt az új örömnap fénye”

ATTILA

De éppen hogy leáldozott nekünk...

FEJŐS

Ezért kell az örök Isten. És az örök Mária. Hogy az ilyen együttlét mindig boldog ünnep legyen, és ne kesergő. Keseregjenek majd a románok, ha itt lesznek.

ÁBEL

Arról gondoskodunk.

FEJŐS

Tisztítsuk meg lelkeinket, énekeljünk az úrhoz, és a magyarok védőanyjához!

TUDOR

Ezt a dalt én is tudom. Énekelhetem veletek.

RAMÓNA

Persze. Gyere, ölelj át.

Együtt énekelnek halkan a tűz körül. Vége a második versszaknak.

ÁBEL

Külön menjünk, szerteszét, ne egyszerre.

/A fiúk elbúcsúznak egymástól. Tudor előre hívja Ábelt./

TUDOR

Ábel...ezt olvasd el...apám asztalán találtam. Ezt figyeld!

ÁBEL

Mi ez?

/Tudor a „Függetlenség” egyik példányát adja a kezébe, Ábel a tűz fénye felé tartja, döbbenten olvassa./

TUDOR

Elképesztő, nem?

ÁBEL

Írta...Kárpáti Piroska.....

FEJŐS

Menjünk. Már őrjáratoznak.

*/A fiúk szétszélednek, mindenki külön. Fejős marad, a parázs felett léthatóan
imádkozik./*

Nyolcadik jelenet

/Ostályterem, utolsó nap. Piroska a tanári asztalnál. A többiek a helyükön./

PIROSKA

Nagyra értékelem, hogy két diák időre behozta a javító dolgozatát. Ez már önmagában is megérdemli, hogy átmenjenek. De ennek ellenére ma átnézem, és értesíteni fogom őket, hogy kell-e pótvizsgázniuk, vagy nem. Maguknak szép vakációt kívánok, és nagyon remélem, hogy ugyanígy találkozunk, ugyanitt. És ne felejtsek, a környezetismeret olyan tantárgy, amely magában foglalja a többit mind, ahogy a természet magában foglalja minden élő és élettelen lakóját. Lehetne az történelem, matematika, vagy más. A nyarat kihasználhatják környezeti ismereteik bővítésére is. Időzzenek el olykor egy madár énekén, talán hosszabban, mint eddig. vagy vizsgálják meg, ha kirándulnak, hányféle növényel, állatkával találkoznak, és ne feledjék, mind külön élet. Ahogy a maguké is.

/Összeszedi a holmiját, felállni készül, de Ábel jelentkezik/

PIROSKA

Nagyra értékelném Ábel, ha ezt a szép pillanatot, ami az iskolaidő végét illeti, nem rontaná el valami sértegetéssel. Fogja vissza magát. Köszönöm.

ÁBEL

Tanárnő félreért. Mi egy kis...ajándékkal készültünk.

PIROSKA

Van olyan szellemes, mint a csapóajtó megakasztása?

ÁBEL

Egészen más. Többen...adjuk át...Attila kezdi, mégis ő a költő.

/Attila feláll/

ATTILA

Üzenet Erdélyből

Üzent az Olt, Maros, Szamos,
Minden hullámuk vértől zavaros,
Halljátok, ott túl a Tiszán,
Mit zúg a szél a Hargitán?
Mit visszhangoznak a Csíki hegyek,
Erdély hegyein sűrű fellegek?

CSONGOR

Ez itt magyar föld és az is marad,
Tiporják bár most idegen hadak,
Csaba mondája új erőre kél,
Segít a vihar és segít a szél,
Segít a tűz, a víz, a csillagok,
S mi nem leszünk mások, csak magyarok!

ÁBEL

Ha szól a kürt, egy szálig felkelünk!
Halott vitézek lelke jár velünk.
Előttünk száll az ős Turul-madár,
Nem is lesz gát, és nem lesz akadály!
Ember lakol, ki ellenünk szegül,
A székely állja, rendületlenül!

MÁTÉ

Üzenik a gyergyói havasok:
Megvannak még a régi fokosok!
Elő velük, jertek, segítsetek!
Székely anya küld egy üzenetet:
Hollók, keselyűk tépik a szívünket,
Rablóhordák szívják a vérünket!

ATTILA

Ha nem harcoltok velünk, elveszünk!
E végső harcban: egyedül leszünk!
És a honszerző hősök hantja vár,
Ha odavész az ősmagyar határ!
És ha rablóknak kedvez a világ,
Mutassunk akkor egy új, nagy csodát!

MÁTÉ

Megmozdulnak mind a Csíki hegyek,
Székelyföld nem terem több kenyeret,
Elhervad minden illatos virág,
Mérget terem minden gyümölcsfaág.
Vizek háta nem ringat csónakot,
Székely anya nem szül több magzatot!

ÁBEL

Vadon, puszta lesz az egész vidék,
S végezetül, ha ez sem lesz elég,
A föld megindul, a mennybolt leszakad,
De Erdély földje csak magyar marad!

Írta: Kárpáti Piroska.

/csönd, Piroska áll, nézi őket. Minden tanuló feláll. Némán állnak./

PIROSKA

Köszönöm.

/nyílik az ajtó, besiet Fejős /

FEJŐS

Üljenek le. Piroska, kérem jöjjön be most hozzám. Úgyis mindjárt szünet van.

/Piroska kimegy vele. A diákok némán állnak. Piroska visszanéz. Mosolyog./

Kilencedik jelenet

/Igazgatói iroda, Marsoviçi idegesen járkal fel-alá, érkezik Fejős és Piroska./

FEJŐS

Kérem, üljön le tanárnő. Marsovici urat, gondolom, ismeri.

PIROSKA

Még nem volt szerencsénk.

FEJŐS

Ő itt a sajtó megbízott Aradon két éve.

MARSOVICI

Nem. Nem jól fogalmaz, igazgató úr. Én vagyok a cenzor. Két éve én ellenőrzöm a helyi újságokat, és jelentést írok minden nap. Én vagyok a besúgó.

PIROSKA

Értem.

FEJŐS

Szeretnénk beszélni magával.

PIROSKA

Parancsoljanak, igazgató úr.

MARSOVICI

El akartam hozni az újságot...de elemelték otthon az asztalomról, gondolom, a fiam.

FEJŐS

A „Függetlenség”-ről van szó.

MARSOVICI

Meg kell hivatalosan kérdezni: valóban ön írta a verset, amelynek a címe „Üzenet Erdélyből”?

FEJŐS

Én már ejtettem erről szót a tanárnővel...

MARSOVICI

Most hivatalos minőségben vagyok itt. Részben. Részben nem. Ha most ide jönne az ablakhoz, és lenézne, látná, ott áll egy autó. Az az autó magát várja. Kihallgatásra viszik.

PIROSKA

Nincs mit kihallgatni.

MARSOVICI

Ön írta azt a verset?

PIROSKA

Igen.

MARSOVICI

Saját nevén.

PIROSKA

Nekem ez a nevem.

MARSOVICI

Jár az osztályába költő...ifjú...vagy esetleg lemásolta egyik budapesti költő versét...

PIROSKA

Nem. Ez az én versem.

MARSOVICI

Kerestem más Kárpáti Piroskát Aradon. Magának fogalma sincs, mi munkáét végeztem a levéltárban, a városházán. De nem találtam.

PIROSKA

Én sem tudok itt rokonról. Mi a Csíkból jöttünk ide.

MARSOVICI

Ezek az emberek Tadolescu emberei. Ki fogják faggatni.

PIROSKA

Miről?

MARSOVICI

Hogy maga írta valóban, hogy miért írta...

PIROSKA /*halkan*/

Az ott van. Hogy miért írtam.

FEJŐS

Soha nem említette, hogy verseket ír! És telefonon kapcsolatba léptem a nagyenyedi tanárképző igazgatójával, ahová maga járt. Nem tudnak róla, hogy valaha ilyet tett volna.

PIROSKA /*halkan, mosolyogva*/

Mert csak a magam örömére írtam.

MARSOVICI

Ezt is megtarthatta volna saját örömének. Nem látja, milyen veszélybe sodorta ezzel a gimnáziumot, az igazgatót?

FEJŐS

Engem hagyj ki ebből, kérlek. Én nagyszerűnek tartom a verset, és büszke vagyok, hogy aki írta, a Katolikus Főgimnázium tanára.

MARSOVICI

Veszélybe sodorta a tanítványait! A szüleit!

PIROSKA

A tanítványaim rendben vannak. Nem hiszem, hogy veszélybe sodortam volna őket.

FEJŐS

Magam is úgy látom. Tegnap vérszerződést kötöttek. Nekik nem kell Piroska verse ahhoz, hogy bajba kerüljenek.

MARSOVICI

Vérszerződést?! És te ezt hagytad?

FEJŐS

Későn érkeztem.

MARSOVICI

Nem gondoltál a tegnap felállt román helytartóságra, amelynek Tadolescu a vezetője?

FEJŐS

Az én örök helytartóm a Mindenható Úristen.

MARSOVICI

Ő most ide kevés lesz. Piroska, még meggondolhatja. Mondhatja azt, úgy találta a verset valahol, és elküldte Zsigmond főszerkesztőnek, ő pedig azt hitte, maga írta, és leköszölte...Meg tudom vele beszélni. Jött egy vers, ma adta át, megkérdezte, magát hogy hívják, és abban a hitben, hogy....

PIROSKA

Az az autó rám vár, azt mondja?

MARSOVICI

Igen. Csak előtte...gondoltam, jobb ha beszélünk.

PIROSKA

Ön Tudor édesapja?

MARSOVICI

Igen.

PIROSKA

Magyar iskolába adta.

MARSOVICI

Itt vannak a barátai, meg ez a kislány is magyar...és mi még magyarul is, románul is megtanultunk. Miért ne adtam volna, ha ide akart jönni?

PIROSKA

Remélem, abban az időben, ami most jön...ilyen emberek bőven lesznek, mint Ön.

MARSOVICI

Erre semmi remény.

PIROSKA

Elmegyek arra a kihallgatásra.

/Feláll, Fejős oda siet hozzá/

FEJŐS

Lekísérem.

PIROSKA

Köszönöm, egyedül szeretnék menni.

/Kibiceg az ajtón/

FEJŐS

Mi a legrosszabb, ami történhet?

MARSOVICI

Izgatás. Beszéltem Bukaresttel. A kapcsolataimmal. A főnökeimmel. Meglepődtek. „Vers”? Nem tudtak ezzel mit kezdeni. Legfeljebb pénzbírság.

FEJŐS

Nincs pénzük.

MARSOVICI

Akkor lefoglalják a házukat. Pénzbírság. Más nem lehet. és szigorúbban ellenőrzik a gimnáziumot ezek után.

FEJŐS

De nekik hiába küldi el a verset, nem tudnak magyarul.

MARSOVICI

Van már ott...van már ott sajnos sok magyar, aki nagyon jól beszél románul. Sok olyan van, aki pár ezerért elfelejti a nyelvét.

FEJŐS

Biztos megkérdezték, milyen a vers?

MARSOVICI

Azt mondtam, a vers remek. De lázításra nem alkalmas. És egy ötven példányos helyi irodalmi lapban jelent meg. Kinevették, azt mondták, most van elég teendőjük, hagyjam őket békén jelentéktelen dolgokkal.

FEJŐS

Vagyis nem lehet nagyobb baj?

MARSOVICI

Ha nem Tadolescut nevezték volna ki...azt mondanám, megússza. De így...nem tudom.

Tizedik jelenet

/Piroskáék háza, Kárpáti és Kárpátiné éppen ebédelnek, besiet Piroska./

KÁRPÁTINÉ

Hol voltál? Már nem tudtunk megvárni az ebéddel...apád gyomrában harangoztak...

PIROSKA

Összecsomagoltatok?

KÁRPÁTI

Ülj le, lányom, beszélni akarok veled. A tegnapi estéről.

PIROSKA

Arról nincs mit. Maga nem mondott olyat, amiről beszélni kellene. Látják azt az autót? Kint vár rám. Bevisz kihallgatásra. Megkértem, hadd jöjjen ide egy pillanatra. Megengedte. Csak egy román sofőr ül benne.

KÁRPÁTINÉ

Kihallgatásra?!!!

KÁRPÁTI

A vers miatt?! Jézusom, kislányom....

PIROSKA

Összecsomagoltak már?

KÁRPÁTINÉ

Igen. És nyolckor indulunk.

PIROSKA

Ne várjatok annyit, anyám. Tegyétek fel a lovaskocsira, ami kell, takarjátok be, és induljatok el Óbodrog felé, ott a Marosnál éjjel csónakokkal viszik tovább az embereket Magyarországra. Este már késő lesz.

KÁRPÁTI

Nem gondolod, hogy nélküled elmegyünk?!

PIROSKA /váratlanul felkiált/

Azt akarom, hogy nélkülem menjete el!!! És a vers után...és amúgy sem hagyom el ezt a földet.

KÁRPÁTINÉ

Már minden elő van készítve...

PIROSKA

Amíg engem kihallgatnak, maguk elérnek majdnem Óbodrogig. Igyekezzenek.

KÁRPÁTI

Nem.

PIROSKA

Maguk fiatalok még, maguk újra kezdhettek mindent, igaza volt anyámnak tegnap! És megkeserítettem az életüket, majd egyszer megbocsátják nekem, de most induljanak!

KÁRPÁTI

Megkeserítetted? Szentséges Úristen....

PIROSKA

Most nem érünk rá imádkozni.

/csönd/

PIROSKA

Tudom apám, hogy olykor iszonyatos áldozatokkal jár az igazság. Fájdalommal. Ahogy a vers is. Az is ilyen. Látja, megírtam, amit mindenki gondol.

KÁRPÁTI

Megírtad, valóban. Azt megkönnyeztem magam is.

PIROSKA

Bármi lesz ebből a kihallgatásból, maguk mindenképp bajba lesznek. Nem bocsátják meg sem nekem, sem maguknak. Sándor bátyánk boldog ott kint, legyenek maguk is azok. Ki tudja, talán a magyarságot ott

hasznosabb megőrizni. Mert ha ennek vége lesz, maguk visszajönnek a szétzavart magyarok helyébe. Ha nem, magyarként halnak meg.

KÁRPÁTINÉ

De téged soha többé nem látunk?

PIROSKA

A természet bölcs. Elintéz sokszor mindent helyettünk, emberek helyett is. Még az is lehet, hogy meglátogatom magukat. A postamesternek megküldhetik a címet. Megyek, csak egy percnyi időt kaptam.

/Megöleli az anyját, megcsókolja az apját, és kisiet, autómotor hangja, ajtócsapódás, a hang távolodik./

KÁRPÁTINÉ

Mi legyen most?

KÁRPÁTI

Hallottad. Itt voltál. Azonnal indulunk.

Tizenegyedik jelenet

/Szerkesztőség. Zsigmond idegesen dohányzik, besiet Marsovici./

MARSOVICI

Mit akar? Nagyon sok dolgom van.

ZSIGMOND

Hallom, bent tartották Kárpáti Piroskát.

MARSOVICI

Igen. Ez magának köszönhető. Elégedett lehet. Az újságja forradalmi lap lett. Talán még be is tiltják. Ez minden főszerkesztő álma.

ZSIGMOND

Beszélni akarok magával! A rohadt életbe...

MARSOVICI

Megtehetette volna, hogy név nélkül közli le! Ismeretlen szerző. Bedobta a postaládába. De nem! Magának a név is kellett. Hogy igazolja a szándékot. És szerencsétlenné tegyen egy fiatal nőt. Igyekezzen, nem érek rá, Bukaresttel kell beszélnem, hogy engedjék el. Bár most nem hiszem, hogy foglalkoznak ilyesmivel. Megpróbálom.

ZSIGMOND

Azt a verset nem Kárpáti Piroska írta!

MARSOVICI

Létezik az álnév is, tudja, hány álnevet kellett nekem azonosítani? Itt rajtam múlik, hogy ez sikerül-e vagy sem...Hogy mit mondott?

ZSIGMOND

Nem ő írta. És nem postán kaptam. Egy aradi hozta...Budapestről.

MARSOVICI

Micsoda? Mit mond?

ZSIGMOND

Budapestről kaptam.

MARSOVICI

Ő is Kárpáti Piroska?

ZSIGMOND

Nem. De ezt a nevet választotta. Írói álnév. Hogy ne legyen gond belőle.

MARSOVICI

Budapesten? Ott biztonságban van.

ZSIGMOND

Nincs biztonságban. Ő is...a családja is erdélyi származásúak...és élnek Erdélyben közvetlen rokonok. Ezért választott álnevet.

MARSOVICI

Kárpáti Piroska?

ZSIGMOND

Igen. Nem tudtam, hogy van Aradon...

MARSOVICI

Maga nem ismeri a tanárnőt...vagy a szüleit?

ZSIGMOND

Nem. És úgy tudom, csak nemrég kerültek ide.

MARSOVICI

Nem is nézett utána, lehet-e ilyen Aradon?!

ZSIGMOND

Nem. Olyan meseszerűnek tűnt ez a név...

MARSOVICI

Ezt a felelőtlenséget. És ki a valódi költő?

ZSIGMOND

Maga is tudja, hogy azt nem mondhatom meg. Ebben megegyeztünk. És van ilyen, hogy szerkesztői titok...

MARSOVICI

Akkor is, ha azzal bajt hozunk másra?

ZSIGMOND

Akkor igazán. Úgy tudom, Kárpáti Piroska azt mondta...ő írta a verset. És hallottam, hogy a gimnáziumban a diákjai meg is ünnepelték...

MARSOVICI

Valóban. Azt mondta, ő írta.

ZSIGMOND

Nem mondhatom meg az igazi hölgy nevét...látja, már is elmondtam, hogy szintén egy nő...akkor az ő rokonait hurcolják meg. És ha a tanárnő nem ismerte volna be, hogy ő írta, természetesen magam megyek Tadolescuhoz, hogy elmondjam, tévedés volt az egész. Hogy névtelenül kaptam, és magam írtam hozzá nevet, hogy hitelesebb...és hogy nem ismertem az aradi Kárpáti Piroskát...vagy hasonló...

MARSOVICI

Nem gondolom, hogy elhitték volna magának. Akkor sem, ha Piroska azt vallja, nem ő írta a verset.

ZSIGMOND

Igen, de akkor átvállalhattam volna a felelősséget. És higgye el, meg is tettem volna. De elismerte!!!! Elismerte, hogy ő írta! Miért?!

MARSOVICI

Talán mert igazabb magyar bárkinél. Még magánál is.

/Csönd/

ZSIGMOND

Most mondjon valamit. Hogy mi legyen.

MARSOVICI

Annyit tudok a kihallgatásról, hogy azonnal elismerte, hogy a vers az övé. Ha most mi előállunk egy másik változattal...nem, ez butaság. Nem vesznek minket komolyan.

ZSIGMOND

Jobban...utána kellett volna néznem.

MARSOVICI

Megpróbálok bejutni, és beszélni Piroskával. De nem tudom, hogy mit mondjak neki...Ha egyszer mindenki úgy tudja, hős lett. Járok a városban, már lemásolták több száz példányban, mindenki rejteget egyet, egymásnak olvasgatják...ez segít valamennyire elviselni, hogy nem tudják, holnapról mi lesz velük...ha most ezt leromboljuk....

ZSIGMOND

Az lesz a legjobb, ha végzek magammal.

MARSOVICI

Igen, ez mint vezeklés jó, de Piroska ügyét nem oldja meg. Csak még egy értelmetlen halál.

ZSIGMOND

„Még egy”???!!!!

MARSOVICI

Tadolescu mindenre képes ha az aradi magyarokról van szó. És most bármit megtehet. Rohanok, hátha kapcsolatba tudok lépni Bukaresttel...

/Elsiet, Zsigmond néz utána./

Tizenegyedik jelenet

/Rendőrségi fogda. Piroska ül a rács mögött, érkezik egy egész osztály, élükön Ábel./

ÁBEL

Tanárnő....

PIROSKA

Ez ám a meglepetés! Az egész osztály! Tudor, tegnap klrtem még egy kis javítást a dolgozatában, most elhozta?

TUDOR

Tudtam, hogy ez lesz az első! Igen, itt van, tessék! Az aradi békák személyes gyűjtés alapján, legalább harminc különböző békát sikerült megfigyelnem.

CSONGOR

Mikor engedik ki tanárnő?

PIROSKA

Azt mondják, ez csak egy vizsgálati...pár óra. Nem kellett volna, hogy bejöjjenek.

MÁTÉ

Csak meglátogatjuk a tanárnőnket, akit egy vers miatt börtönbe zártak!

ATTILA

Mégis csak van értelme verset írni! Én is írok és mindig csúfolnak érte!

PIROSKA

Mert a leírt szónak hatalma van. A kimondott szónak is. Jövőre egy új tudományágról fogunk tanulni. Növénypszichológia. Növényorvoslás. A virágokra is kedvezően hat, ha beszélünk hozzájuk.

ATTILA

Biztos még jobban hat, ha verset.

PIROSKA

Igen, mert a világon, a természetben minden a ritmuson alapszik. A beszédünk is ritmus, a vers hatványozottan is. Ritmus és rezgés. Darwin

szerint az emberi hang rezgése az, amit a természet elfogadott, mint közvetítő nyelvet az ember, az állat és a növények között.

CSONGOR

Ma reggel én már eldumáltam a muskátlival az ablakban. De valamit félreértett, mert nagyon dühös lett. Még le is köpött!

ÁBEL

Mégis...csak mondtak valamit, mikor engedik ki. Egy vers miatt csak nem lehet hetekre...

PIROSKA

Van, amikor a vers veszélyesebb, mint a fegyver. Látjátok, itt Aradon itt mindenki tragédiaként éli meg a határrevíziót. Lehajtott fejjel mentek az utcán. Mit tehettek volna? Gyűjtsák fel a trianon-i palotákat? Mi közülük azoknak az épületeknek ehhez? Rontsanak neki a románoknak? Vesztes háború után vagyunk, fél Európa szerint megérdemeltük, szánalmas lenne. Mit tehetnek? Semmit.

ATTILA

És ilyenkor egy vers hatására...kiegyenesednek.

PIROSKA

Igen, mert a vers megmarad. Papíron, könyvben, vagy csak a lelkekben. Szántó tanár úr, az ének és zenetanárunk és hányszor mondogatta maguknak, lám, ez meg ez a dal évezred óta benne van minden magyarban, pedig talán még le sem írta senki. Mégis tudják.

MÁTÉ

Szántó tanár úr! Mindenki tudja, hogy szerelmes volt a tanárnőbe!

PIROSKA

Ezt fejezze be, Máté. Nem igaz.

CSONGOR

Állandóan maga után koslatott. Mindenki tudta. És azt is, hogy írt valami szonátát a tanárnőnek.

PIROSKA

Az csak egy dalciklus volt, nem szonáta. Annak viszont elég jó.

ATTILA

Drukkoltunk, hogy összejöjjön a dolog. Nagyon drukkoltunk. Hiszen a tanárnőn mindenki látta, milyen gátlásos emiatt a kis testi hiba miatt...Szántó tanár úr pedig őszintén szerette, ezt még a kamaszok is észreveszik!

PIROSKA

Szégyelljék magukat! A tanárúrnak felesége van!

TUDOR

Láttuk. Ahhoz nem írnék szonátát, az biztos...

PIROSKA

Nagyon tisztességes nő, mindenki tudja, ilyeneket nem tűrök, Tudor!

CSONGOR

Tisztességes, csak veri otthon a tanár urat!

ATTILA

Úgy van, ezt mindenki tudja! Nem bírja elviselni a zongorát otthon. A tanár úr meg folyton költ. Elválnak, elveszi magát, kész.

PIROSKA

Veri, akkor veri. Lehet, hogy szereti. A művészek szeretik, ha néha ütik őket. Sőt, ha sérülést szereznek, akkor boldogok igazán.

ATTILA

Ez nem igaz, a Csongor is nagyon megvert, amikor a szerelméről írtam verset, és az nekem nem volt jó!

CSONGOR

Mert rühes rózsának nevezted!

ATTILA

Rímes! Rímes rózs! Ezt írtam, de ez a hülye félreolvasta! Rímes rózs...milyen szép, még alliterál is...

PIROSKA

Rímes rózs...valóban szép. Ezért nem kellett volna betörni az orrát, Csongor.

CSONGOR

Most mondta a tanárnő, hogy a költők ennek örülnek. Ma jó napja lesz, délután megint megverem.

PIROSKA

Azt hiszem, most már jobb, ha mennek. Találkozunk az iskolai szünet után.

CSONGOR

Ha lesz...amikor az előző gimnáziumot megszüntették a románok, és át kellett nevezni...akkor nem gondoltuk volna, hogy miért van az egész. És ha a románok ezt is megszüntetik, hol fogunk újra együtt, egy osztályban lenni?

PIROSKA

Legfeljebb két tagozatos gimnázium lesz, magyar és román. Az osztály biztosan megmarad. Már csak egy évük van vissza.

MÁTÉ

Van egy titkos helyünk az erdőben. Ott még vérszerződést is lehet kötni. ha a tanárnő nyáron unatkozik, ott megtalál minket.

PIROSKA

Úgy lesz, Máté.

ATTILA

Akkor...vizionlátásra, tanárnő.

/Elindulnak kifelé, Ábel lemarad./

ÁBEL

Én...

PIROSKA

Ne eméssze magát. Igen, a három év alatt nagyon sok megaláztatást kaptam magától.

ÁBEL

Nagyon kérem tegezzen. A férfitanárok is tegeznek minket.

PIROSKA

Nagyon sok fájdalmat okoztál.

ÁBEL

Lehet, azért, mert éreztem, hogy költő...és azok szeretik.

PIROSKA

Én nem haragszom. Ezt tudnod kell.

ÁBEL

Mióta ír verseket?

PIROSKA

Már kislánykoromban is...

ÁBEL

Kislény? Nem kislány?

PIROSKA

Nem, szándékos volt. Költői. Írtam. De soha nem papírra.

ÁBEL

Mire?

PIROSKA

Kiskéssel fa kérgébe. Cékla levéből megszáradt festékkal a lapulevelekre a patakparton. Vagy a patakban a vízre. Írtam a sorokat a vízre, azok megmutatták magukat egy pillanatra, majd el is tűntek azonnal.

ÁBEL

Nem biztos, hogy eltűntek. Csak elfolytak tovább. Talán később összeálltak. És ott vannak már a folyóban, vagy akár a tengerekben.

PIROSKA

Igen. Én is így gondoltam akkor.

ÁBEL

Maga a legtöbbet adta most a városiaknak. Nincs leszegett fej. Valaki leírta helyettük, amit nem mertek kimondani. Apám után küldött anyám a kocsmába, ott is épp azt olvasta fel valaki. A kocsmáros meg őrjöngött, hogy bevonják az engedélyét, ha nem hagyják abba.

PIROSKA

Látod, ez a vers hatalma. Még egy kocsmát is képes bezáratni.

ÁBEL

Nem tudom, mi az, amitől állandóan bánthanom kellett magát. Lehet, hogy azért...mert amikor először megjelent az osztályban, valami furcsa erőt éreztem magamban. Pedig bicegett, és nagyon nem tudta -már megbocsásson-hogy kell fiúosztállyal bánni. Persze, hiszen maga volt az első női tanárunk. Furcsa volt, egy nőnek kell dolgozatot írni, megfelelni...

PIROSKA

Ezzel a gondolattal meg fog barátkozni a világ.

ÁBEL

Igen, tudom. És volt valami, valami végzetesen vonzó a lényében.

PIROSKA

Micsoda? Milyen szavak ezek? Tőled?

ÁBEL

Tudja jól, hogy nem vagyok itt. És én is tudom. Ilyenkor bármit mondhatunk, nem? Bármi megtörténhet, nem?

PIROSKA

De igen.

ÁBEL

Még akár az is, hogy megcsókolom.

PIROSKA

Az egészen biztosan nem! Taknyos.

ÁBEL

Öt évvel idősebb nálam. Ha elveszem feleségül, lesz olyan, hogy maga nyolcvanhét, én nyolcvankettő. Mit számít az majd akkor?

PIROSKA

Elveszel feleségül?

ÁBEL

Valószínűleg már akkor éreztem, maga nem...közönséges tanárnő. Magában ott van valami ritmus, vagy mi, amiről a fiúknak beszélt. És én már az első pillanattól...hú, nagyon éreztem ezt a ritmust.

PIROSKA

Ezt fejezd be. És eredj a többiek után.

ÁBEL

Maga igazi nő. Illata van. És én nagyon szeretem az ilyet. Megcsókolhatom?

PIROSKA

Igen.

/Ábel a rácson át megcsókolja Piroskát. Csönd./

ÁBEL

Ez nagyon rezgett. Bennem. A Jóisten megáldja tanárnő a verséért is, ezért is.

PIROSKA

Rezgett...bennem is. Mégiscsak jó valamire egy börtön...ha kint vagyok ez soha nem történik meg. Köszönöm. Menj.

/Ábel kisiet, Piroska leül a priccsre, mosolyogva néz maga elé. Megjelenik Ramóna./

RAMÓNA

Tanárnő!

PIROSKA

Téged hogy engedtek be ide?

RAMÓNA

Engem sehogy. Bejöttem. Már mindenkinek van! Mindenki lemásolta! Mindenkinek van Aradon. Mutatják egymásnak az utcán.

PIROSKA

A vers?

RAMÓNA

Ma reggel anyám is letett elém egy másolatot. Majd eltette az almáriumba. Azt mondta, este majd megint előveszik. És ezentúl minden este. Nagyon siettem, hogy ide érjek, mielőtt a fiúk...vagy voltak már itt?

PIROSKA

Az egész osztály.

RAMÓNA

Ó, akkor elkéstem! Figyelmeztetni akartam tanárnő, hogy Ábel szerelmes a tanárnőbe!

PIROSKA

Ugyan már!

RAMÓNA

Csak azt bántják így a fiúk, akit szeretnek. Legalábbis ebben a korban. Ez nagy marhaság, de ők így vannak összerakva.

PIROSKA

És Tudor?

RAMÓNA

Az más. Az normális szerelem...már úgy értem, hogy...

PIROSKA

Tudom, hogy érted.

RAMÓNA

Mi lesz most velünk, tanárnő?

PIROSKA

Már egyszer belekószoltunk a román megszállásba.

RAMÓNA

Nem úgy értem. Tudorral és velem? Hogy fogunk ezután együtt lenni?

PIROSKA

Tudor szülei?

RAMÓNA

Eddig semmi bajuk nem volt. Még fel is jártam hozzájuk. De Tudor apja ma már nem engedett be. Pedig csak a tányért akartam vissza adni, amin a múltkor a felesége a süteményt küldte velem haza. Le kellett tennem az ajtó elé.

PIROSKA

Ez nem a szülőkön múlik. Az a kérdés, Tudor vállal-e téged így.

RAMÓNA

Miért?! Mi vagyok én? Pestises? Engem vállalni kell? A nő vállalja fel a férfit, nem fordítva! Engem most már vállalni kell, mert magyar vagyok?

PIROSKA

Úgy tűnik.

RAMÓNA

És ráadásul több fiatal rokonuk, román katona elesett a háborúban. Az apja nem akar engem látni. Emiatt sem.

PIROSKA

Nem a szüleibe vagy szerelmes.

RAMÓNA

Ki mondta, hogy én szerelmes vagyok?!

PIROSKA

Miért, nem?

RAMÓNA

Dehogynem! De mégis csak a szülei...Lehet, hogy bűn lesz itt egy románnak magyar lányt szeretnie?

PIROSKA

Bűn biztosan nem...de kellemetlenségeitek lehetnek.

RAMÓNA

Miért, ki közünk nekünk ehhez az egészhez? A háborúban sem vettünk részt, Trianont is csak hírből hallottuk.

PIROSKA

Hetedíziglen...

RAMÓNA

Mit mond?

PIROSKA

Hetedízíglén...Menjetek át Magyarországra. Tudor apja is...cenzor volt itt, besúgó, most még inkább a románoknak kell dolgoznia, a magyarok nehezen viselik, eddig nem volt bajuk vele, de most nehezen viselik majd, elüldözik innen, egészen biztosan.

RAMÓNA

Menjek...?

PIROSKA

Vannak ott rokonaid, nem te mondtad? Debrecenben befejezheted az iskolát. És Tudor később utánad mehet. Ha valóban ennyire erős ez a szerelem.

RAMÓNA

Menjek el? Magyarországra? És ezt pont maga mondja, tanárnő, a vers után?

PIROSKA

A kollégiumban élsz, igaz? Nevelőszülőknél laksz. Árva vagy. Ez most arra jó, hogy szabadon dönts a sorosodról. Vannak korok, amikor azért is hálát adunk, ha árvák vagyunk! Itt most szörnyű világ jön. Az elején biztosan. Fiatal vagy, gyönyörű évek, ezek a legszebb évek kellene, hogy legyenek. Ezeket nem szennyezheti be a politika, vagy más. És itt az iskolarendszer is bizonytalan. Van egy barátnőm, Debrecenben tanít a főgimnáziumban. Együtt voltunk a tanítóképzőben...Laura. Harmat Laura. Keresd meg. Mindenben segíteni fog neked.

RAMÓNA

Hagyjam itt Tudort?

PIROSKA

Van úgy, hogy messze kell futnunk attól, aki később örökre elkísér.

RAMÓNA

Micsoda szavak...Persze, hiszen költő...Harmat Laura...azt mondja...igen, Debrecenben a nagybátyámnál még el is lakhatnék. Már sokszor hívott. Ha sikerül átjutni a határon.

PIROSKA

Mikor itt kihallgattak...mikor vártam a kihallgatásomra, hallottam, mit beszélnek. Milyen jó, hogy én is értek románul. Ma és holnap még a határon nincs ellenőrzés. Azt akarják, hogy minél több magyar meneküljön el Aradról. Szándékosan hagyják nyitva a határt, persze csak a földutaknál...

RAMÓNA

Köszönöm...ezt meggondolom...és megbeszélem Tudorral.

PIROSKA

Az úgy nem fog menni. Beszélsz vele, és maradsz. Még akkor is, ha ő nem akarja.

RAMÓNA

Igaza lehet. Köszönöm. Sietek.. és maga is...minden jót, tanárnő!

PIROSKA

Legyen szép életed Tudorral, kicsim.

/Ramóna kisiet. Pár pillanat múlva Kárpáti és Kárpátiné haladnak át a színen, mindkettőnél két nagy bőrönd./

KÁRPÁTI

Csomagoltál elég tiszta fehérneműt?

KÁRPÁTINÉ

Otthon erre nem voltál ennyire kényes! Mindig, ha mosni akartam, azt mondtad, jó lesz az még!

KÁRPÁTI

Soha nem vettem fel nem tiszta fehérneműt, legfeljebb néha úgy láttam, nem koszolódott annyira, hogy érdemes lenne mosni.

KÁRPÁTINÉ

És mit beszélsz bele? Mit kell mosni? Törődj az ajtókkal, ajtófélfákkal, azért vagy asztalos, a mosást bízd rám.

KÁRPÁTI

Most erre figyelni kell. Lehet, hogy a hajón nem lehet mosni.

KÁRPÁTINÉ

De nem is kell folyton mászkálni egy ilyen hajón. Majd ülünk a fülkében, és kivárjuk.

KÁRPÁTI

Biztos kényes népek vannak egy ilyen hajón. Amerikaiak.

KÁRPÁTINÉ

Szerintem olyanok lesznek, mint mi. Semmivel se kényesebbek. De ne aggódj, tiszta fehérneműd lesz, gondoskodom rólad. Mehetsz hozzájuk tiszta érzéssel. Ha mindenáron szép, kényes kisasszonyokat akarsz bámulni.

/Kárpáti megáll./

KÁRPÁTI

Magunkkal kellett volna hoznunk. Piroskát.

KÁRPÁTINÉ

Ő nem akarta.

KÁRPÁTI

Baja lesz. Érzem.

KÁRPÁTINÉ

Én is...de majd csak kiheveri. Elfelejtik azt a verset. És kijöhet hozzánk, meglátogat, megtetszik neki a szép házunk, a szép műhelyed. És talán a szomszéd fiának is megtetszik. Azt mondják, ezek az amerikai kislányok nagyon rátartiak. Piroska pedig szeretni való. És marad velünk. Így lesz.

KÁRPÁTI

Nem jön ki soha. Soha többé nem látjuk.

/csönd/

KÁRPÁTI

Soha. Soha nem látjuk többé. Mi volt ez az utolsó pár nap is, mi? Fejéhez vágtam, hogy nem rendesen született, hogy biceg. És? A Pataki Antiéknál olyan gyerek született, egész életében ápolni kell. És ők azt is teszik. Ápolják, amíg él, amíg élnek. Én pedig ennyiért!!!!

KÁRPÁTINÉ

Hiányzik. Máris hiányzik?

KÁRPÁTI

Neked nem?

KÁRPÁTINÉ

Nekem nem? Hogy kérdezhetsz ilyet egy anyától?! Választanom kell a férjem és a lányom között?! Micsoda szenvedés ez, tudod? Tudod te ezt?!

KÁRPÁTI

Nem kell választani. Ő...közénk tartozik. Nélküle mindig is csonkán leszünk. Mint ez az ország.

KÁRPÁTINÉ

Igen. Tudom. Igyekezzünk, ránk nem fognak külön várni.

/Kárpáti nem szól, tovább mennek, kitűnnek a színről/

PIROSKA */maga elé/*

Vigyázzatok magatokra. Jó utat.

/zaj, besiet Marsovic/

MARSOVICI

Jóestét, tanárnő.

PIROSKA

Jó estét. Jó, hogy jön, pár perce Ramónával épp önt emlegettük.

MARSOVICI

Engem?

PIROSKA

Félti a szerelmesét, mi lesz most velük.

MARSOVICI

Itt volt...Ramóna?

PIROSKA

Persze. Ellátte pedig az osztályom. Az egész osztály. Meglátogattak. Boldog voltam. Becsülnek, szeretnek. Ez jólesik egy tanárnőnek.

MARSOVICI

Ide nemhogy egy osztályt, egy legyet nem engednek be! Engem is csak egy bukaresti telefon után, nagy nehezen....

PIROSKA

Több ez, mint kamasz szerelem köztük.

MARSOVICI

Tudorról beszél? Ugyan...gyerekek...

PIROSKA

Az lehet, de mostantól csak a gyerekekben bízhatunk. Ők fogják viselni a terhet öt, tíz, húsz év múlva.

MARSOVICI

Megmondták magának az ítéletet?

PIROSKA

Megmondták.

MARSOVICI

Biztos, hogy jól értette?

PIROSKA

Mindig ilyen keveset gondol a nőkről?

MARSOVICI

Én megértem az állapotát. Ahogy mondja, itt volt az osztály.

PIROSKA

És apámat, anyámat is láttam, igen.

MARSOVICI

Nem megbántani akarok, csak megkérdezni, biztos, hogy jól érti az ítéletet?

PIROSKA

Maga Tadolescu közölte velem.

MARSOVICI

Románul.

PIROSKA

Ennyit mindenki ért románul.

MARSOVICI

És maga elfogadta!!! Azt mondták nekem, elfogadta!!!!

PIROSKA

Tudomásul vettem.

MARSOVICI

Nem szabadott volna!

PIROSKA

Nem volt választásom. Valóban elkövettem, amivel vádolnak.

MARSOVICI

De igen! Lehet választása! Például, hogy nem fogadja el. Akkor nekik ismét jegyzőkönyve kell venniük az egészet. Hogy maga nem fogadja el, hogy fellebbez!

PIROSKA

Nem volt bírósági tárgyalás.

MARSOVICI

Még nem késő. Még visszavonhatja a vallomását. A beismerést. Vagy az ítélet elfogadását. Itt van nálam minden, megírjuk a fellebbezést.

PIROSKA

Miért? Amit elkövettem, azt elkövettem.

MARSOVICI

Ez egy vers, csak egy vers!

PIROSKA

Ez nem csak egy vers! A múltjuk, a jövőjük, a lelkiismeretük!

MARSOVICI

Ha maga megírja -pár sor az egész, akkor tudok mire hivatkozni a feletteseimnél. Tadolescu ugyan engem is megpróbál eltenni az útból, ha a háta mögött feljelentem, és meg is teszem, de ehhez maga kell. Ha maga elfogadja az ítéletet...Ez az ítélet jogi képtelenség!

PIROSKA

Miért? Az ország feldarabolása nem az?

MARSOVICI

Ilyen büntetést maga nem kaphat. És Tadolescunak sincs joga ilyet kiszabni.

PIROSKA

Joga van hozzá, megmutatták a papírt. Vagy parancsot, ahogy ők mondták.

MARSOVICI

Nagyon kérem, írjuk meg ezt a papírt.

/csönd/

PIROSKA

Nem akarom.

MARSOVICI

Nem is maga írta azt a verset! Miért nem mondta el nekik?

PIROSKA */valóban meglepve néz rá a férfire/*

Nem? Dehogynem. Oda van írva. Még a nevem is. Kárpáti Piroska.

/csönd/

MARSOVICI

Nem értem...

PIROSKA

Mert maga román. Én meg magyar vagyok. És akik még itt vannak, akiket később majd szétszórnak Romániában, azok is magyarok. Ők értik. Ha én nem írom ezt meg, megírja más. Mert mindig van valaki, akinek el kell mondania a többiek igazságát.

MARSOVICI

Vagyis nem írja alá.

PIROSKA

Nem. De maga jó ember. És kérem, ha Tudor Debrecenbe akarna menni Ramóna után, engedje el.

MARSOVICI

Mi?! Milyen Debrecen? Mi ez az egész?

PIROSKA

Megígéri? Ez a legkevesebb, amit megtehet azért...aki ilyen ítéletet kapott, és kér magától valamit.

MARSOVICI

Megígérem. Ha menni akar, mehet.

PIROSKA

Köszönöm. És most kérem, menjen. Vendégeket várok még. Látogatókat.

MARSOVICI

Látogatókat vár...

PIROSKA

Igen. Sokan jönnek még. Sok mindenkivel kell beszélnem.

MARSOVICI

Értem. A szentséges Szűz legyen kegyes a lelkéhez, Piroska.

PIROSKA

A lelkeimmel semmi baj. A lelkem tiszta.

/Marsovici kimegy. Piroska mosolyogva ül a priccsen/

PIROSKA */maga elé/*

Jönnek még hajnalig. Sokan. Nagyon sokan.

/A rácsok eltűnnek, két férfihangot hallunk, egyik románul, másik magyarul./

FÉRFIHANG */románul/*

Kérem, menjen fel az emelvényre.

FÉRFIHANG */magyarul/*

Kérem, menjen fel az emelvényre.

/megjelenik egy emelvény, mögötte az akasztófa./

FÉRFIHANG */románul/*

Kérem, tegye a kötelet a nyakába úgy, hogy a csomó hátul legyen.

FERFIHANG */magyarul/*

Kérem, tegye a kötelet a nyakába úgy, hogy a csomó hátul legyen.

/Piroska felmegy az emelvényre./

FERFIHANG */románul/*

Az emelvényt most kirántjuk ön alól, ez egy pillanat alatt történik, ön nem érez semmit.

FÉRFIHANG */magyarul/*

Az emelvényt most kirántjuk ön alól, egy pillanat alatt történik, ön nem érez semmit.

/Piroska körülnéz./

PIROSKA

Félek. Iszonyatosan félek.

/Az emelvényt kirántják alóla, Piroska lóg a kötélén./

Tizenkettedik jelenet

Temetőárok. Csongor, Máté, Attila, Ábel, Tudor ásóval igazgatják a sírt. Körülöttük állnak az osztály tagjai, Ramóna, Fejős igazgató.

ATTILA

Nem szabadna ilyet. Akit felakasztottak, a temetőárokba kerül. Nem szabad kiásni, és eltemetni újra.

ÁBEL

Menj haza, ha félsz.

ATTILA

Nem azért mondom. Ástam én is, nem? Segítettem ide hozni a testét nem? Istenem, de iszonyatos volt....nem azért mondom.

ÁBEL

Akkor miért?

ATTILA

Hogy tudjátok. Ha visszateszik, mert biztosan visszateszik.

ÁBEL

Ramóna, kész a kereszt?

RAMÓNA

Igen. Itt van. Kárpáti bácsi készítette.

/Rongyba tekert keresztet vesz elő, a rongyot leveszi róla. Most érnek oda Kárpáti és Kárpátiné, egymásba karolva./

KÁRPÁTI

Megfelelő lesz?

RAMÓNA

Nagyon szép. Igazi, krisztusi kereszt.

KÁRPÁTI

Platánból van. Platánból nem készítünk ilyesmit, de megmarad fehérnek. Belefáragtam Jézus urunkat, ahogy tudtam. Fehérnek. Jézus fehér.

KÁRPÁTINÉ

Soha nem készítettél platánból semmit.

KÁRPÁTI

Piroska keresztje ne legyen barna, vagy fekete. Fehér. És ha hagyják, majd emeltetünk ide követ. De ahhoz kell négy hónap, amikor a föld nem mozog tovább.

FEJŐS

Úgy tudtam Kárpáti úr, hogy átmennek a határon, és aztán hajóval Amerikába.

KÁRPÁTINÉ

Úgy volt. De aztán az uram megfordult.

KÁRPÁTI

És te is velem.

KÁRPÁTINÉ

És én is veled.

KÁRPÁTI

Piroska azt mondta, ő nem szakad el ettől földtől, nem jön velünk. Gondoltuk, majd jön később. De ez a föld megtartja, nem engedi.

KÁRPÁTINÉ

Akkor meg nekünk is itt a helyünk. Oda, a fejéhez szúrd be, kislányom.

Ramóna beleszúrja a földbe a keresztet. Érkezik Zsigmond.

ZSIGMOND / Fejőshöz./

Dícsértessék a Jézus Krisztus.

FEJŐS

Mindörökké.

ZSIGMOND

Lett sírja mégis. Jó napot, Kárpáti úr, jó napot Ilona.

KÁRPÁTI

Jó napot, szerkesztő úr.

KÁRPÁTINÉ

Jó napot.

/Zsigmond melléjük áll. Ábelék végeznek./

ÁBEL

Azt hiszem, így már megfelelő.

TUDOR

Jó lett.

ZSIGMOND

A temetőgondnok jó magyar ember. Beszéltem vele, talán nem veszik észre. Majd igyekszik, segít.

TUDOR

Ha esetleg más nevet írnánk rá...

KÁRPÁTI

Nem. Ő Kárpáti Piroska. Így kereszteltük. És ha a halálon túl is szenvednie kell ezért, majd újra kijövünk, és újra tisztességbe helyezzük.

/Érkezik Marsovici/

TUDOR

Hiába jöttél értem, nem megyek. Megvárom a végét.

MARSOVICI

Nem érted jöttem. Hoztam koszorút.

/leteszi a koszorút a sírra/

MARSOVICI

Tadolescu börtönben van. Túllépte a hatáskörét. Letartóztatták.

/csönd, senki nem szól./

MARSOVICI

Holnap szállítják Bukarestbe, bíróság elé áll.

/csönd, senki nem szól./

KÁRPÁTI

Nagyon szép verset írt. Minden magyarból írta, mindenkiből írta. Nagyon szép verset írtál, Piroska.

/csönd/

FEJŐS

Testvéreim, ezen a helyen hangos misével ne hozzunk bajt magunkra. De belül, magunkban imádkozhatunk. Ahogy a mi teremő Jézusunk meghagyta nekünk. Jézus gondol ránk, magyarokra, ezekben a nehéz napokban is. És érdemünk szerint dönt a sorsunkról. Hiszek az egy Úrban, Jézus Krisztusban, Isten egyszülött Fiában, aki az Atyától született az idő kezdete előtt. Isten az Istentől, Világosság a Világosságtól, valóságos Isten a valóságos Istentől, született, de nem teremtmény, az Atyával egylényegű; és minden általa lett. Értünk emberekért, a mi üdvösségünkért, leszállott a mennyből. Megtestesült a Szentlélek erejéből Szűz Máriától, és emberré lett. Poncius Pilátus alatt értünk keresztre feszítették, kínhalált szenvedett és eltemették. Harmadnapra feltámadott az Írások szerint, fölment a mennybe, ott ül az Atyának jobbján, de újra eljön dicsőségben, ítélni élőket és holtakat, és országának nem lesz vége. Hiszek a Szentlélekben, Urunkban és éltetőnkben, aki az Atyától és a Fiútól származik; akit éppúgy imádunk és dicsőítünk, mint az Atyát és a Fiút. Ő szólt a próféták szavával. Hiszek az egy, szent, katolikus és apostoli Anyaszentegyházban, vallom az egy keresztséget a bűnök bocsánatára, várom a holtak föltámadását, és az eljövendő örök életet. Ámen.

/csönd, mindenki belül válaszol/

Üdvöztőnk parancsára és isteni tanítása szerint így imádkozunk.

/most ő is magába mélyed, mindenki áll, csönd, mondják belül az imádságot./

FEJŐS

Most pedig menjünk mind a gimnázium kápolnájába, ott legyen engesztelő szentmise Kárpáti Piroska lelkéért.

/lassan mind elmennek. Üres lesz a szín. Majd megjelenik egy fekete egyenruhás, fekete kabátos ember. Megnézi a sírt. Rágyújt. Néz az elmenők után./

-vége-